

tid: Du skal til en vis Grad. Det er altsaa Spørgsmaalet. Skulle vi rasere det Hele og Læreældrene gjøre, hvad de ville, eller skulle vi derimod stille os paa et andet Standpunkt: De enkelte Undtagelser fra den almindelige Regel paa vittelig Forsømmelse skulle til en vis Grad afhjælpes. I sidste Fald komme vi til at forordre en bestemt Vang for disse Undtagelsestilfælde. Vil det ærede Medlem ikke dette, lad os saa faae det sat op. Jeg siger med det ærede Medlem: Jeg tror paa Frihedens Magt og Forældrenes gode Villie som Regel, men jeg tror, at der er Undtagelser, hvor Villien ikke er god, og desuden mange Undtagelser, hvor Villien er god, men ikke Evnen, og i begge Tilfælde siger jeg: Hjælp saa Forældrene ved Foranstaltninger hellere end ved Eroen paa dem, thi den vil ikke hjælpe stort i de nævnte Undtagelsestilfælde. Jeg tager et andet Exempel for at fremstille min Tankegang: Jeg tror paa Forældrenes Villie til at ernære deres Børn, give dem Føde og Klæder, men naar nu en Mand kommer og siger: Det er mig aldeles umuligt at gjøre det, jeg har hverken Klæder til dem eller Brød til at putte i Munden paa dem, saa kan det jo ikke nytte, at jeg siger til ham: Jeg tror paa Dig, gaa hjem og fød og klæd dine Børn ved min Tro. Nei, i dette Udtagelsestilfælde har man § 84 i Grundloven og Gavmilsigheden at henvise til. Der er endvidere Andre, der mishandle deres Børn, uagtet de kunne forsørge dem, sulde dem o. s. v. Med Hensyn til dem siger jeg, at, skjøndt jeg tror paa Forældrenes Villie i Almindelighed til at ville sørge for deres Børn, vil jeg være med til at sætte Straffebestemmelser for dem. Jeg tager et tredje Tilfælde: Jeg tror paa Folks Nedelighed i Almindelighed, men jeg er alligevel med til at vedtage Straffebestemmelser for Lype. Der er altid en Begrænsning i vor Tro paa Virligheden i Verden. Skjøndt jeg nok veed, at det ærede Medlem ikke holder af Skriftsteder, vil jeg dog anføre ham følgende Skriftsted: Verden ligger i det Onde. (Berntsen: Hvoraf veed det ærede Medlem, at jeg ikke holder af Skriftsteder?). Det ærede Medlem sagde før, at han ikke holdt af løsrævne Skriftsteder, og dette er et løsrævet Skriftsted. Jeg haaber nu, at det ærede Medlem vil forstaa, hvad hans Tro paa Forældrene og en Omstyrten af alt Andet vil føre til (Berntsen: Maa jeg bede om Ordet for en kort personlig Bemærkning?), og det ærede Medlem vil ligeledes forstaa, at min Tro paa Forældrene fører til visse Undtagelsestilfælde, hvor en Mand ikke vil, og hvor Staten da har Ret til at træde op imod ham, ligesom den ogsaa vil føre til mange Tilfælde, hvor en Mand ikke kan, og der skulle vi træde hjælpende til. Det er Hovedsagen, og der siger jeg: Jeg tror, at flere af Friistolens Benner i Danmark staa paa det mere funde, mere praktiske, mere med det virkelige Livs Fordringer stemmende Standpunkt end det, som

det ærede Medlem indtager. Jeg hører til Friistolens Benner og kjender flere blandt Friistolens Lærere, for hvis Nøjsomhed, Flid og tilbørlig og Grib paa Undervisningen jeg har megen Agtelse. Men jeg deltager ikke i det Hovmod, som ofte kommer frem fra visse Friistolelæreres Side imod Lærerne i Statskolen, thi jeg paastaar, at iblandt dem er der endnu mange flere, der baade ere dygtigere og fører Undervisningen paa en livlig og tilfaldende Maade. Kunde vi fjerne nogle af de Hindringer, der kunne være tilstede for dem, da er jeg med dertil, for at de kunne udfolde dem bedre; men denne Forgubelse af det ene Væsen og udelukkende Fordømmelse af det andet er usand, og den er saarende for denne store Klasse af Medborgere, som arbejde under trange Kaar i en vanskelig og vigtig Gjerning. Jeg skal ikke udtale mig om Selvstyret; det vil falde ind under, hvad jeg her har sagt. Jeg tror, at vi have meget forskellige Begreber om Selvstyret og dets Pligter. Jeg forlanger ganske vist, at Medlemmer af Borgerforsamlingen skulle styre sig selv, og jeg venter, at de ville gjøre det i Overensstemmelse med Lovene. Men dette udelukker ikke, at jeg er med til at give Straffebestemmelser for dem, der ikke kunne styre sig selv. Men det forstyrrer ikke Begrebet om Selvstyrelse. Det ærede Medlem fremsatte med Hensyn til det store Skolemøde, at jeg skulde taale at høre Noget, men han glemte at sige Noget. Jeg skal derfor ikke komme nærmere ind derpaa. Med Hensyn til hans Inspektører, glæder det mig, at han kom i Tanke om, at de ikke kunne leve af det, de skulle udrede til Andre, at de ikke blive fede af det, de føre op paa Landeveiene eller skulde bruge til Assistance. Mellem det ærede Medlem fra Ribe (Bust) og mig er der i den Henseende den Forskjel, at han tror, vi skulle have Inspektører, der skulle tage gratis Logis hos Skolelærerne. Det har jeg ikke troet; jeg har troet, at naar de lode dem opvarte af Skolelærersruerne, betalte de ogsaa for det. Jeg vil ikke antage, at det er deres Mening at tage ind til fattige Skolelærere, som ikke have Meget tilovers, og at disse skulde gjøre Gilde for dem, medens de selv staa Statens Henge i deres Lomme. Den Slags Diætprisning har jeg aldrig hørt andre Embedsmænd befatte sig med, og det tror jeg ikke, at Skoleinspektørerne ville indlade sig paa. Men naar vi ingen Skoleinspektører skulle have, er det ikke værd at disputere om deres Løn, og jeg hører, at de Herrer have forladt deres Standpunkt fra 1872—73, saa de ikke nu ønske Skoleinspektører, men ere saa vel fornøjede med Geisligheden. Et andet Medlem fra høire Side sagde for et Dieblif siden til mig — jeg gjentager det her, fordi han maaske ikke faar Ordet — at han kunde ønske, at Skolekommissionerne gif i Lyset med, fordi Sogneraadene ikke vilde faae tilbørlig Interesse for Undervisningen i Kommunen, saalænge de kun skulle søle paa anden